

Uchwała z dnia 20 kwietnia 1994 r.

I PZP 17/94

Przewodniczący SSN: Antoni Filcek, Sędziowie SN: Maria Mańkowska (sprawozdawca), SA: Kazimierz Jaśkowski,

Sąd Najwyższy przy udziale prokuratora Stefana Trautsołta, w sprawie z powództwa Bronisława Ł. przeciwko Lubuskim Zakładom Garbarskim w L .G., o odprawę pieniężną, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze, postanowieniem z dnia 9 marca 1994 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c.,

"Czy odwołanemu z powodu wszczęcia postępowania naprawczego dyrektorowi przedsiębiorstwa państwowego, nad którym ustanowiony został zarząd komisaryczny na podstawie art. 65 ustawy z dnia 25 września 1991 r. o przedsiębiorstwach państwowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 18, poz. 80 z późn. zm.) przysługuje odprawa pieniężna z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1990 r., Nr 4, poz. 19 z późn. zm.) ?"

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Dyrektor przedsiębiorstwa państwowego odwołany na podstawie art. 37a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (jednolity tekst: Dz. U. 1991 r., Nr 18, poz. 80 ze zm.) nie nabywa prawa do odprawy przewidzianej w art. 8 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 1990 r., Nr 4, poz. 19 ze zm.) także wówczas, gdy nad przedsiębiorstwem ustanowiony

został zarząd komisaryczny na podstawie art. 65 ust. 1 pierwszej z powołanych ustaw.

U z a s a d n i e

Powód Bronisław Ł. pełnił od 10 maja 1991 r. funkcję dyrektora Lubuskich Zakładów Garbarskich w L.G. Pismem z dnia 18 maja 1993 r. Wojewoda Zielonogórski odwołał powoda z dniem 21 maja 1993 r. ze stanowiska dyrektora na podstawie art. 37 a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r., Nr 18, poz. 80 ze zm.). Odwołanie, zgodnie z art. 70 § 2 k.p. było równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę, a rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło z dniem 30 czerwca 1993 r. Powód otrzymał odprawę 6-miesięczną przewidzianą w art. 39 ustawy - o przedsiębiorstwach państwowych [...] w brzmieniu obowiązującym przed 5 lipca 1993 r. tj. przed zmianą dokonaną art. 39 w ustawie z dnia 29 maja 1993 r. (Dz. U. Nr 60, poz. 280).

Równocześnie z odwołaniem powoda Wojewoda Zielonogórski decyzją z dnia 18 maja 1993 r. wszczął z dniem 21 maja 1993 r.. postępowanie naprawcze pozwanych Zakładów Garbarskich i ustanowił Zarząd Komisaryczny nad przedsiębiorstwem z wyznaczeniem osoby Tadeusza M. do sprawowania zarządu komisarycznego, z którym zawarł umowę o pracę na czas określony.

Powód wniósł o przyznanie mu obok odprawy 6-miesięcznej, odprawy pieniężnej przewidzianej w art. 8 ust. 1 i 2 lit. a ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. - o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 4 z 1990 r., poz. 18 ze zm.).

Pozwane Zakłady wniosły o oddalenie powództwa podnosząc, iż przy zbiegu odpraw dla dyrektora z art. 39 ustawy - o przedsiębiorstwach państwowych oraz z art. 8 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. dyrektorowi przysługuje tylko jedna odprawa, a ponadto nie nastąpiła likwidacja stanowiska dyrektora, skoro funkcję dyrektora przejął zarządca komisaryczny, w związku z czym nie zachodzą przesłanki z art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r.

Sąd Rejonowy w Żaganiu wyrokiem z dnia 29 grudnia 1993 r. oddalił powództwo w części dotyczącej odprawy, powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 1992 r., I PZP 5/92, (OSNCP 1992 z. 9, poz. 150), z której wynika, że odprawa przewidziana w ustawie o przedsiębiorstwach państwowych w art. 39 i odprawa z art. 8 ustawy z 28 grudnia 1989 r. nie wykluczają się wzajemnie. Dla uzyskania odprawy z art. 8 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. [...] muszą jednak wystąpić przesłanki z art. 1 tej ustawy. Natomiast w przedmiotowej sprawie nie zachodzi przesłanka likwidacji zakładu pracy i rozwiązania z tej przyczyny umowy o pracę z powodem. Nie występuje również przesłanka z art. 1 ust. 1 tej ustawy, polegająca na zmniejszeniu zatrudnienia, gdyż zgodnie z art. 66 ust. 3 cyt. ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych na osobę zarządcy komisarycznego przechodzą kompetencje organów przedsiębiorstwa, w tym kompetencje dyrektora. [...] W niniejszej sprawie nie miała miejsca likwidacja stanowiska dyrektora.

W rewizji od tego wyroku powód zaprezentował odmienny pogląd prawny, że "rozwiązanie organów przedsiębiorstwa", o którym mowa w art. 66 ust. 2 - ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, do których należy dyrektor, oznacza likwidację stanowiska dyrektora.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze przedstawiając powyższe zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 § 2 k.p.c. powodował się tym, że w zasadzie każdy z prezentowanych poglądów zawiera możliwą do przyjęcia argumentację. W świetle regulacji prawnej z art. 66 § 2 i 3 ustawy - o przedsiębiorstwach państwowych możliwy do przyjęcia jest z jednej strony pogląd powoda, że stanowisko dyrektora ulega likwidacji, co byłoby równoznaczne ze zmniejszeniem zatrudnienia w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z 28 grudnia 1989 r. [...] wyżej jako przesłanki nabycia prawa do odprawy z art. 8 ust. 1 tej ustawy, z drugiej zaś mając na względzie, iż wynikające z art. 66 ustawy - o przedsiębiorstwach państwowych zmiany na stanowisku zarządzania przedsiębiorstwem mają jedynie charakter osobowy, [...] za uzasadnione należałoby przyjąć stanowisko Sądu Rejonowego.

Mimo odmienności statusu prawnego dyrektora i zarządcy komisarycznego - Sąd Wojewódzki optował za stanowiskiem Sądu Rejonowego mając na względzie to,

że przesłanka zmniejszenia zatrudnienia wiąże się ze zmianami ilościowymi w stanie zatrudnienia danego zakładu pracy na określonych stanowiskach pracy i nie zachodzi, gdy funkcje te są realizowane przez inną osobę zwłaszcza, że w przypadku tej sprawy zarządca komisaryczny zatrudniony był na podstawie umowy o pracę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Prawo do odprawy pieniężnej z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy [...] (Dz. U. z 1990 r., Nr 4, poz. 19 ze zm.) przysługuje wszystkim pracownikom zwolnionym z przyczyn wymienionych w art. 1 ustawy, a więc również dyrektorowi przedsiębiorstwa państwowego odwołanemu ze stanowiska w sposób równoznaczny z wypowiedzeniem umowy o pracę z powodu likwidacji tego przedsiębiorstwa, niezależnie od odprawy przewidzianej w art. 39 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (jedolity tekst: Dz. U. 1991 r., Nr 18, poz. 18, poz. 80 ze zm.). Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 stycznia 1992 r. I PZP 5/92 (OSNCP 1992 z. 9 poz. 150) powołanej w sprawie.

Jednakże w rozpoznawanej sprawie, jak słusznie przyjął Sąd Rejonowy w Żaganiu, nie doszło do likwidacji zakładu pracy ani stanowiska dyrektora, nie wystąpiły zatem przesłanki przewidziane w art. 1 ust. 1 czy 2 cytowanej ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r., także w zakresie zmniejszenia zatrudnienia.

Powodem rozwiązania umowy o pracę z Bronisławem Ł., zatrudnionym w charakterze dyrektora przedsiębiorstwa nie była bowiem przyczyna wynikająca z art. 1 ustawy o tzw. zwolnieniach grupowych, ale samoistna przyczyna wynikająca z art. 37a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 25 maja 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych. Pozwane przedsiębiorstwo, w okresie kierowania nim przez powoda od stycznia do kwietnia 1991 r. wykazało ujemne wyniki ekonomiczne, konsekwencją czego stało się zadłużenie wobec budżetu w kwocie 10.948 milionów zł. Z tych przyczyn, na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych wszczęte zostało postępowanie naprawcze i ustanowiono zarząd komisaryczny. Zgodnie z art. 66 ust.

2 tej ustawy - organy przedsiębiorstwa ulegają rozwiązaniu z chwilą ustanowienia zarządu komisarycznego i organ założycielski odwołuje dyrektora przedsiębiorstwa. W odwołaniu powoda ze stanowiska dyrektora Lubuskich Zakładów Garbarskich w L.G. [...] możliwe było powołanie jako podstawy prawnej art. 37a ust. 1 omawianej ustawy. Sytuacji powoda dotyczy bowiem pkt 3 tego przepisu, stanowcy że organ założycielski może odwołać dyrektora, jeżeli przedsiębiorstwo państwowe przez co najmniej 3 kolejne miesiące nie wypełnia wobec Skarbu Państwa zobowiązań z tytułu podatków lub dywidendy obligatoryjnej.

Odwołanie dyrektora - w tych warunkach - nie wiązało się z żadną przyczyną rozwiązania umowy o pracę przewidzianą w art. 1 ust. 1 lub 2 ustawy o zwolnieniach grupowych, bowiem wszystkie kompetencje dyrektora zakładu pracy przeszły na zarząd komisaryczny. Nie można zatem przyjmować, że likwidacja organów przedsiębiorstwa przewidziana w art. 66 ust. 2 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych stanowi zmniejszenie zatrudnienia w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych. Są to odmienne stany faktyczne. W przypadku wszczęcia postępowania naprawczego wyznaczenie w miejsce odwołanego dyrektora zarządcy komisarycznego nie może być rozumiane jako likwidacja stanowiska dyrektora. Przejście kompetencji dyrektora na zarządcę komisarycznego w trybie art. 66 ust. 3 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych nie stanowi więc likwidacji stanowiska dyrektora w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych, tym samym wyklucza prawo do odprawy pieniężnej z art. 8 tej ustawy.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak wyżej.

=====